

Sprawozdanie z XXIII Tatrzańskiego Sympozjum Naukowego „Edukacja jutra”, Zakopane, 19–21 czerwca 2017 roku

W dniach 19–21 czerwca odbyło się w Zakopanem dwudzieste trzecie spotkanie polskich i zagranicznych naukowców, w tym przedstawiciele Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dbałość o „edukację jutra” ze swoją długoletnią tradycją na stałe wpisuje się w kalendarium wydarzeń naukowych w kraju. Myślą przewodnią tegorocznego sympozjum uczyniono słowa prof. Kazimierza Denka, twórcy i kreatora spotkań u podnóża Tatr: „Unikajmy zaliczania się do znawców problemów, którzy mają coraz to nowsze pomysły, ale bez jasnej koncepcji ich wdrażania. Bądźmy rzeczywistymi badaczami autentycznych, rzeczywistych problemów polskiej edukacji”.

Podczas uroczystego otwarcia głos zabrali kolejno: przewodniczący Komitetu Organizacyjnego XXIII TSN prof. WSB dr hab. Piotr Oleśniewicz, przewodniczący Komitetu Naukowego XXIII TSN prof. zw. dr hab. Stanisław Palka oraz prorektor Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu dr Mariusz Lekston.

Prof. Stanisław Palka omówił główne wątki organizacyjne. Wyraził swoje zadowolenie z faktu, że sympozjum zrzesza przeszło 130 uczestników a wśród nich pojawiają się ludzie nowi i młodzi, co z pewnością daje nadzieję na kontynuację cyklu. Przewodniczący Komitetu Naukowego zaprezentował nowe, bo wprowadzone w tym roku rozwiązanie, by w sesji plenarnej swoje wykłady wygłosili obok profesorów także doktorzy, co spotkało się z uznaniem. Pan Profesor wyraził swoje stanowisko w sprawie rozproszenia wykonawców edukacji, wspominał o potrzebie bycia ze sobą z zasięgiem na przyszłość. Apelowal, by to, co dzieje się dziś, zaowocowało za rok. Dodał, że choć spektakl i aktorzy pozostaną tacy sami, zmieni się scenografia.

W dalszej kolejności dr Mariusz Lekston oficjalnie otworzył XXIII Tatrzańskie Sympozjum Naukowe, zaliczając uczestników do luminarzy polskiej pedagogiki. Nawiązał do nazwy „Humanitas”, oznaczającej wszechstronne kształcenie. Podkreślał, iż w kształceniu należy stworzyć możliwość intelektualnej wszechstronności. Rektor apelował, by (wyżej wymieniona) myśl Kazimierza Denka była przesłaniem faktycznym, by to był czas i miejsce dostrzegania problemów i propozycji działań, by edukacja była edukacją jutra, by był to głos środowiska słyszalny również poza Zakopanem.

Następnie prof. UR dr hab. Marta Wrońska oddała hołd Profesorowi Kazimierzowi Denkowi, przyznając, że to on nas zaprosił, zaraził pasją do nauki. Doceniła też to, że wciąż umiemy się gromadzić u stóp Giewontu. M. Wrońska zakończyła wyrażeniem nadziei, iż będziemy się wzajemnie motywowali tak, jak czynił to wobec nas K. Denek.

Kolejną część otwarcia powierzono gościowi honorowemu Staroście Tatrzańskiemu mgr. inż. Piotrowi Bąkowi, który wykazał się doskonałą znajomością kondycji polskiej oświaty i nauki oraz przybliżył uczestnikom stan i osiągnięcia placówek powiatowych. Gospodarz ocenił Tatrzańskie Sympozjum Naukowe jako piękną i cenną inicjatywę, która szczególnie wpisuje się w miasto Zakopane. Podkreślił, że to miejsce spotkań ludzi. Odwołał się do historii Zakopanego, kiedy to w „zimowej stolicy Polski” elity polskiej inteligencji dyskutowały o przyszłości kraju. Starosta wyraził nadzieję, że oczekiwania i potrzeby społeczności lokalnej myślącej o edukacji zostaną dzięki reformie i takim spotkaniom spełnione. P. Bąk zaprosił gości do dotknięcia regionalnej tożsamości, która jak zaznaczył nie jest tylko na pokaz.

Pierwszą sekcję plenarną otworzył wykład prof. zw. dr hab. Stanisława Palki zatytułowany: *Obszary tematyczne poznawania, badania i projektowania edukacji jutra*. Prelegent zarysował

w nim osiem obszarów tematycznych, wskazując kierunki działań poznawczo-badawczych. Na kształt edukacji jutra składają się: podstawowe wartości, obszary i elementy składowe, organizowanie i realizowanie procesów edukacji, podmioty realizujące oraz wspierające, prowadzenie wraz z wykorzystywaniem dla jej potrzeb badań naukowych, wykorzystywanie doświadczeń historycznych, zagranicznych, danych z badań pozapedagogicznych oraz finalnie prognozowanie i projektowanie edukacji jutra. Zatem dostrzec można, że spektrum tematyczne ma szeroki zasięg. Mieści w sobie zadania aksjologiczne, elementy związane z małymi ojczyznami, regionalną świadomością celów edukacji. Dotyka zagadnień marginalizacji osób z niepełnosprawnościami, wychowania moralnego, estetycznego, opieki, profilaktyki, terapii, spędzania czasu wolnego. Uczestnicy sympozjum zaproszeni zostali do analizy wszystkich elementów procesu kształcenia. Znalazło się miejsce dla nauczycieli, dla badań podmiotów wspierających rodziny, samorządy. Ostatnia grupa zagadnień ogniskuje się wokół kwestii dotyczących przyszłości i pytań o kształt edukacji. Nawet jeśli TSN nie zmieni wiele w wymiarze globalnym, przypisuje mu się oddziaływanie pośrednie z przeobrażeniem siebie czy nauczycieli. Stanisław Palka podniósł rangę takich dialogów, nadając im unikatowy sens z zaleceniem, by nasączać świadomość społeczną poprzez nasze doświadczenia, dlatego że to my kształcimy nauczycieli.

Prof. UAM dr hab. Jan Grzesiak mówił o wymaganiach wobec teorii naukowych o edukacji, o głosach krytyki wobec pedagogiki, a zwłaszcza dydaktyki, o filarach teoriopoznawczych dydaktyki, o ciągu zmian w edukacji, dobrej zmianie w kontekście postępu pedagogicznego, o ich fazach w pełnym cyklu diagnostyki psychopedagogicznej. Wyraził przekonanie, że dydaktyka akademicka wymaga docymologii, apelując o racjonalne zmiany w systemie edukacji.

Z wykładem: *Współczesny uczeń jako „Homo mediens” – edukacyjne implikacje* wystąpił prof. WSB dr hab. inż. Janusz Morbitzer, przybliżając słuchaczom nową kategorię ucznia *Homo mediens*. Celem kształcenia staje się uczynienie go dobrym i mądrym. Profesor przywołał dane mówiące o tym, że ponad 93% młodych ludzi jest ciągle on-line. Kształtujemy narzędzia, a one zmieniają nas. Logosfera jest wypierana. Następuje zmiana ludzkich umysłów z kształtowanych pod wpływem słowa drukowanego w tak zwane hipertekstowe umysły charakteryzujące się zanikiem głębszej refleksji. Prelegent podkreślił, iż w 2016 roku aż 63% Polaków nie przeczytało ani jednej książki. Przywołał kilka niepokojących faktów, posłużył się metaforą „kury w kurniku”. Dalej słyszeliśmy o nadmiarze informacji i niemożności ich przetworzenia, o tabletowych dzieciach, które zbyt wcześnie mają kontakt z mediami ekranowymi, co z kolei prowadzi do dysfunkcji rozwoju mózgu.

O kapitale tożsamościowym młodego pokolenia wykładał prof. UO dr hab. Edward Nycz, zestawiając rolę kultury (wzrostu i budowy) kiedyś z kulturą współczesną (przekraczalność). Stwierdził on, iż przestrzeń społeczna młodzieży należy do obszarów społecznie zdezorientowanych ze względu na: odmowę uznania zlokalizowanych wartości i norm, powoływanie instytucji, które nie realizują aspiracji młodzieży oraz atomizację procesów jednostkowego doświadczania i przeżywania. Według prelegenta o zasobach kapitału tożsamościowego jednostki decyduje proces międzypokoleniowej transmisji wiedzy, wzorców kulturowych i stylu życia w rodzinie, a jego rozwój warunkuje dostęp do instytucji edukacji i kultury oraz korzystanie z mass mediów. Profesor omówił przemiany cywilizacji i kultury współczesnej, dokonał przeglądu różnorodnych stanowisk wobec definiowania tożsamości, by podkreślić, iż współcześnie człowiek określa swoją tożsamość poprzez to, kim w danej chwili chce być. Mówi się o tożsamości zmiennej, hybrydowej. W podsumowaniu uczestnicy konferencji usłyszeli o pewnej zależności – gdy rozrasta się w nas konsument, niknie Człowiek. Prelegent posłużył się słowami

Stanisława Lema, podsumowując, iż „wpadliśmy w otchłań głupstwa i nie potrafimy dostrzec, że następuje jakieś zaciemnienie wartości i zatarcie ich hierarchii”.

W wykładzie o indywidualizacji i uspołecznieniu w edukacji interdyscyplinarne ujęcia ukazała prof. US dr hab. Janina Świrko-Pilipczuk. Odniosła się w nim do funkcjonującej w dydaktyce zasady indywidualizacji i uspołecznienia Wincentego Okonia. Prelegentka podniosła kwestię podmiotowości w kształceniu, jej kryzysu, z zaakcentowaniem mitu podmiotowości oraz zaproszeniem do poszukiwania jej nowej formuły.

Dr Aleksandra Kamińska zaprezentowała studium nad pracownikiem pokolenia Y w obliczu przemian globalnego rynku pracy, z uwypukleniem potrzeb i oczekiwań wobec pracy współczesnych młodych dorosłych.

Prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs przedstawił węzłowe problemy edukacji i pedagogiki w odniesieniu do nauczania uczenia się (z myślą o edukacji jutra...). Pojawiło się też kilka słów wspomnień o Kazimierzu Wencie. W. Kojs przywoływał pamięć poprzez analizę jego tekstów z minionych lat, udowadniając, że myślał w nich o przyszłości, w odniesieniu do teorii samouctwa użył słowa – marzenie, przewidywał zmiany w zindywidualizowanych stylach kształcenia, opartych na współpracy, lansowaniu metod problemowych skupionych na osobie ucznia i studenta.

Kolejną prelegentką w sesji plenarnej była prof. UwB dr hab. Anna Karpińska. W nurtach myślenia o dydaktyce nawiązała do bieżącej sytuacji dydaktyki, zaprezentowała różne modele jej rozumienia i uprawiania. Zaznaczyła potrzebę szczególnej troski o miejsce dydaktyki w kanonie studiów pedagogicznych. Zdaniem A. Karpińskiej powinna ona mieć status dyscypliny międzyobszarowej. Przywołała słowa Tadeusza Lewowickiego, iż dydaktyka przeżywa okres swoistego zmęczenia utrwalonym paradygmatem. Prelegentka wyraziła swój niepokój o stan dydaktyki, dostrzegając konieczność odbudowy i rekonstrukcji dydaktyki polskiej.

Profesor Tomasz Zimny nawiązał w swoim wystąpieniu do motywacyjnych aspektów kontrolowania i oceniania szkolnego. Przyznał, iż szkoła ma być miejscem, w którym uczniowie się uczą, a nie są nauczani, mają stać się aktywni, a nie pasywni. W trzech podstawowych aktywnościach człowieka – zabawie, uczeniu się, pracy – mają miejsce diametralnie różne sposoby motywowania. T. Zimny postawił pytanie, czy w programie nauczania wyrażona jest dbałość o rozwój, jeśli jest on adresowany do statystycznego ucznia. Jego zdaniem program powinien wdrażać ucznia do samokontroli tego, co robi, oraz do samooceny.

Za projektem zmian procesu kształcenia akademickiego ukierunkowanego na wartości społeczne opowiedziała się prof. UŚ dr hab. Ewa Szadzińska. Przybliżyła ideę zharmonizowanego rozwoju, osobowości zorientowanej na wartości. Wśród propozycji zmian elementów procesu kształcenia są: koncentracja na rozwiązywanie problemów, uwzględnianie podejścia interdyscyplinarnego ze zrównoważeniem elementu społecznego, ekonomicznego i ekologicznego. Konkluzja prelegentki traktowała o tym, by zmienić funkcję kształcenia akademickiego z informacyjnej na funkcję związaną z kształtowaniem tożsamości.

Dr Anna Batiuk – także w sesji plenarnej – wygłosiła wykład zatytułowany *Bezpieczeństwo w rodzinie – osamotniona starość*. Przyznała ona, że starość pozostaje na marginesie życia społecznego. Bezpieczeństwo w rozważaniach pojawia się ostatnio coraz częściej, traktowane jako potrzeba, wartość, jako dobro, bez którego nie jest możliwe harmonijne i szczęśliwe życie. Niegdyś gwarancją bezpieczeństwa rodziny była jej przeszłość i tradycja. Rodzina wspólnotowa dbała o korzenie, z jasnym podziałem ról, a na straży jej bezpieczeństwa stała kontrola społeczna. Według prelegentki rodzina rozpadła się, stała niewydolną, potrzebującą wsparcia.

A. Batiuk podała kilka smutnych prawd o tym, że dziś starość nie ma właściciela, kiedyś miała swoje miejsce, nikt do niej nie chce się przyznać, zmniejsza się nawet liczba lekarzy od starości. Również media jej nie chcą, bo kamera nie lubi starych ludzi. Wygłaszająca referat postawiła pytanie, kto ma się zajmować starością. Wnioskowała o tworzenie filozofii starości, która by pozwoliła przygotować się do tego etapu życia. Zdaniem dr Anny Batiuk do starości powinniśmy edukować.

Doktorzy – Grzegorz Godawa i Łukasz Ryszka – przedstawili prezentację *Popularności „nauczyciela jutra” w szkole w świetle narracji własnej*. Poddali pod namysł hasła: popularność nauczyciela jutra, stopniowalność pracy nauczyciela, kategorie zmienności, nasycenie niepewnością. Wspomnieli też o problemach systemu edukacyjnego takich, jak ciągle jego zmiany, dydaktyczny pragmatyzm, wychowawczy formalizm czy brak miejsca na innowacyjność. Wskazali też na trudności w indywidualnych odczuciach uczniów.

Ostatnią prelegentką w sesji plenarnej była dr Sonia Wawrzyniak z Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, która przybliżyła słuchaczom dylematy edukacji w warunkach wielokulturowości. Zaczęła od wniosku, iż istnieje potrzeba zwrócenia uwagi na uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi ze środowisk imigranckich. Zaznaczyła wyraźnie, że im wcześniej nastąpi stymulacja, tym większa szansa na powrót do prawidłowego rozwoju. Dr S. Wawrzyniak posłużyła się danymi z raportu UNESCO potwierdzającymi, iż uczniowie ci nie otrzymują wsparcia. Główną barierą w ich diagnozowaniu jest nieznanostwo języka testu, dlatego zaleca się stosowanie testów niezależnych kulturowo, stosujących skalę bezsłowną. Według referującej szkoły nie są dostatecznie przygotowane do przyjęcia uczniów odmiennych kulturowo. W wykładzie poruszono także rolę prawidłowych postaw nauczycieli wobec różnorodności kulturowej. Ważne jest, żeby tworzyć środowisko wspierające i otwarte na wielokulturowość. Dzieci, które nie znają języka polskiego, mają prawo do dodatkowych zajęć. Podsumowując, prelegentka przywołała hasło UNESCO ujmujące zadania edukacji, które brzmi: „uczyć się, aby wiedzieć, działać, być i żyć wspólnie”. Wystąpienie zamknęło sesję plenarną.

Kolejne referaty wybrzmiały w czterech panelach dyskusyjnych:

- 1) Wartości, cele, zadania edukacji jutra. Diagnozowanie i prognozowanie edukacji jutra.
- 2) Obszary edukacji jutra.
- 3) Organizowanie procesów edukacji jutra. Podmioty organizujące edukację jutra.
- 4) Prowadzenie i wykorzystywanie badań pedagogicznych w edukacji jutra. Innowacje edukacyjne.

W obszarze pierwszym wśród kilkunastu tematów pojawiły się takie, jak: *Oblicza współczesnego patriotyzmu i męstwa w kontekście edukacyjnym* (prof. dr hab. Bogdan Szulc), *Zróżnicowanie motywacji wobec studiowania i nieuczciwości akademickiej studentów* (dr Dorota Ciechanowska) czy *Konstruktywny wymiar organizowania przestrzeni swobody w edukacji dziecka* (dr Sabina Wieruszewska-Duraj).

Zakres zagadnień w drugiej grupie tematycznej obejmował, między innymi: *Nawyki żywieniowe uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum* (dr Izabela Plieth-Kalinowska), *Środowiskowe aspekty kształtowania nawyków żywieniowych dzieci w wieku przedszkolnym* (dr Katarzyna Wojciechowska) i *Wybrane motywy aktywności ruchowej w środowisku wodnym w świetle wartości* (dr Anna Kwaśna).

Trzeci panel dyskusyjny dotyczył rozważań wokół następujących tematów: *Relacje nauczyciela z uczniem jako przestrzeń manipulacji wychowawczej* (dr Aleksandra Aszkielewicz), *Na-*

*uczyciel dzieci w wieku wczesnoszkolnym kreatorem twórczej aktywności. Mity czy fakty?* (dr Teresa Neckar-Ilnicka), *Determinanty rozwoju uczniów zdolnych* (dr Maria Porzucek-Miśkiewicz) oraz *Znaczenie i możliwości wykorzystania wyobraźni w pracy pedagogicznej z jednostkami i grupami* (mgr Katarzyna Kiepas-Remesz).

Uczestnicy ostatniego zespołu zabrali głos w sprawach: *Wartości w zawodzie nauczyciela – wykorzystanie systemowej metody analizy pojęć wieloznacznych* (prof. UAM dr hab. Małgorzata Kabat), *Wybrane kierunki optymalizacji edukacji muzycznej w klasach początkowych szkoły podstawowej w opiniach studentów* (dr hab. Rafał Majzner), *Wybrane psychologiczne koncepcje mądrości z perspektywy badań nad uczeniem się w okresie późnej dorosłości* (dr Agnieszka Kozerska) oraz *E-meryt, czyli blogujący senior – raport z badań* (prof. UR dr hab. Marta Wrońska).

W tej części sympozjum można było wysłuchać blisko dziewięćdziesięciu wystąpień, między innymi dr Emilii Musiał o turkusowych szkołach, w których młodzież dokonuje wyborów, odpowiada za siebie i planuje drogę edukacyjną. W placówkach tego typu oddaje się w ręce uczniów odpowiedzialność za własną edukację, odchodzi się od nauczania frontalnego, respektując indywidualne tempo uczenia się. W szkołach turkusowych nauczycielowi wyznacza się nową rolę. Ten model organizacji odpowiada potrzebom samorealizacji, dążeniu do rozwoju swoich możliwości estetycznych i poznawczych. Prelegentka omówiła przykłady już funkcjonujących, budzących się polskich szkół. Podkreśliła raz jeszcze, by skupić się na rozwoju potencjału jednostki oraz odejściu od kultury nauczania i pouczania na rzecz uczenia się.

Prof. zw. dr hab. Stanisław Dylak, występując z referatem *Skinner dzisiaj*, mówił o tym, że człowiek nigdy nie będzie niezależny, ale możemy mu pomóc tę niezależność odzyskać. Nie sposób zmotywować uczniów, by przeczytali lekturę, lecz sztuką jest spowodować, by czytali książki po opuszczeniu szkoły. Zatem nadrzędnym celem nauczania i sukcesem będzie ukształtowanie skłonności do czytania. W opinii prelegenta behawioryzm działa, bowiem nie można wychować człowieka bez podejścia behawioralnego. Akcentował on rolę trudu, samodzielności w uczeniu się oraz długoterminowego planowania z jego wpływem na rozwój i życie człowieka. Emocje służą intelektowi pod warunkiem, że są kontrolowane. S. Dylak podkreślił, że celem szkoły nie powinno być przygotowanie człowieka do radzenia sobie w przyszłości, bo nie wiemy, jaka ona będzie. Ani też przygotowanie do technologii, gdyż nie mamy pewności, że ona będzie. Zdaniem profesora tym, co naprawdę istotne dla jednostki jest jakość życia i ona powinna się stać naczelnym celem szkoły. Choć miłość i moralność nie stanowią recept na proste życie, należy kształtować człowieka niezależnego. Zachowanie jest jedynym obiektem, który może powiedzieć, jakimi jesteśmy ludźmi. Behawioryzm w edukacji kształtuje zachowania, ale powinniśmy dzięki niemu także kształtować umysł, by oddziaływać na zachowanie (behawioryzm odwrócony). Prelegent stwierdził, iż moralność trzeba praktykować i nie można się jej nauczyć.

Prof. UMCS dr hab. Anna Marta Żukowska nawiązała w swoim wystąpieniu do koncepcji swobodnej ekspresji w sztuce i edukacji plastycznej w ujęciu Anny Trojanowskiej-Kaczmarskiej. Opowiedziała o pedagogice ekspresji, o koncepcji swobodnej ekspresji w edukacji, opracowanej na bazie idei nowego wychowania, o nowej myśli, respektującej potrzebę spontanicznej, niekierowanej działalności artystycznej dziecka wyrażanej poprzez słowo, muzykę, ruch, rysunek i malarstwo.

Na temat miejsca i roli edukacji fizycznej w działalności statutowej szkoły wypowiedział się prof. zw. dr hab. Kazimierz Żegnałek, który zaprezentował wyniki badań oraz raport NIK, dotyczące stanu edukacji fizycznej w polskich placówkach. Nie jawią się one optymistycznie. Prelegent zainicjował dyskusję wokół takich zagadnień, jak dylematy dotyczące oceniania na

lekcjach wychowania fizycznego, unikanie zajęć sportowych. W konkluzjach zaznaczył, że istnieje wyraźna konieczność wprowadzenia zmian w programach nauczania.

W stronę przyrody zabrała słuchaczy dr hab. Teresa Parczewska, przywołując wspomnienia o norweskich praktykach edukacji na zewnątrz. Swoją wypowiedź rozpoczęła od myśli przewodniej określającej hospitowaną placówkę w Oslo: dziecko ma być szczęśliwe i radosne. Prelegentka scharakteryzowała XXI wiek, dostrzegając zagrożone dzieciństwo, zespół deficytu natury, zanikającą więź pomiędzy dziećmi a światem przyrody, sieroctwo społeczne, emocjonalne, duchowe, upadek autorytetu rodziny i szkoły, gdzie dziecko staje się konsumentem obrazów i towarów, gdzie brak jest przestrzeni charakterystycznych tylko dla dziecka. Jak dodała, szereg chorób i problemów dzieci wynika właśnie z braku kontaktu z naturą. Dochodzi do sytuacji, w której przyroda postrzegana jest jako źródło nieszczęścia, ukazywana jako zagrożenie bezpieczeństwa. Z obserwacji T. Parczewskiej wynika, że system szkolnictwa, media i rodzice odstraszą dzieci od zabaw na zewnątrz. Stawia ona pytania, jak odbudować więzi dziecka z naturą. Rozwiązaniem są leśne przedszkola i szkoły, w których dzieci, bez względu na porę roku i pogodę, większość czasu przebywają w przyrodzie. Inspiracją do napisania artykułu była wizyta studyjna w placówkach oświatowych w Oslo, które urzeczywistniają wychowanie leśne. Wśród zalet naturalnego środowiska znalazły się: wyjątkowość, atrakcyjność, różnorodność oraz fakt, iż nie jest ono tworzone przez dorosłych. Podsumowując swoje stanowisko, profesor Teresa Parczewska podkreśliła, że przyroda stwarza doskonałą okazję do socjalizacji.

Głos w dyskusji zabrał prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs. Stwierdził on, iż bezpieczne oazy dla dzieci są możliwe. Największym kapitałem społecznym jest ten, określający, jakie dzieci wychodzą ze szkoły. W literaturze mocno podkreśla się, że w edukacji musi być zgodność działania i emocji.

Nie sposób odwołać się do wszystkich wątków, wokół których dyskutowano w Zakopanem. Niewątpliwie stworzyły one mapę zagadnień aktualnych i ważnych, bo dotyczących edukacji i nauk o niej. Trzydniowe Tatrzańskie Sympozjum Naukowe „Edukacja Jutra” oprócz uczy intelektualnej, było doskonałą okazją do wymiany naukowych doświadczeń, kontaktów oraz do zgłębiania regionalnych tajemnic.

*Maria Porzucek-Miśkiewicz*